

RESANDE I TJÄNSTEN

Staten använde år 2005 för resande ca 240 miljoner euro. Summan inkluderar inte kostnaderna för den arbetstid som användes för resandet och för anskaffning av resetjänster. Vid revisionen ägnades den huvudsakliga uppmärksamheten åt styrningen av resandet och lönsamheten för själva resandet. Ursprungligen var avsikten att uppmärksamma särskilt anskaffningen av resetjänster, men från detta avstods på grund av det tillägg i lagen om statsbudgeten som gjordes år 2006, och som beskrivs nedan. Huvudfrågorna vid revisionen var för det första, huruvida för närvarande resorna görs på ett lönsamt sätt och för det andra, huruvida resetjänsterna har anskaffats på det från ekonomisk synpunkt mest ändamålsenliga sättet.

Den viktigaste observationen vid revisionen var avsaknaden av styrning av resandet i tjänsten både på räkenskapsverks- och koncernnivå. Statskoncernens nuvarande instrument för styrning av resandet, resereglementet, uppställer gränser och allmänna regler för resandet i tjänsten. Genom att iaktta det förfar man på rätt sätt vid ersättandet av resekostnader, men resereglementet ger inte stöd åt ämbetsverken och inrättningarna när de överväger hur resetjänsterna borde ordnas mest lönsamt och ändamålsenligt. Huvudidén med resereglementet är dessutom att definiera vilka kostnader som ersätts åt den tjänsteman som har gjort resan och vilka maximibeloppen för dessa ersättningar är. Av kostnaderna för resande i tjänsten utgör dagtraktamenten endast en liten del. Merparten av dessa kostnader består av anskaffningar av tjänster inom transport och logi samt av den arbetstid som använts för resandet och anskaffningen av resetjänster.

Enligt revisionsverkets åsikt borde för staten göras upp en resestrategi. Dessutom borde ges föreskrifter och instruktioner förutom om de ersättningar som betalas åt tjänstemännen för tjänsteresor, också om det hur man agerar på ett lönsamt sätt när resandet vid ämbetsverk och inrättningar organiseras, tjänsteresorna planeras, reseförordnandena godkänns, resetjänsterna anskaffas, räkningarna handläggs, resorna rapporteras samt resandet analyseras och utvecklas. När de frågor som är förknippade med resandet utvecklas borde enligt revisionsverkets mening resetjänsterna uppfattas som arbetsredskap som ämbetsverket och inrättningen ställer till tjänstemannens förfogande, och som tjänstemännen kan utnyttja för att utföra sina tjänsteuppgifter så lönsamt, effektivt och i övrigt resultatrikt som möjligt.

Att göra upp en resestrategi och införa en adekvat styrning av resandet vid de enskilda ämbetsverken och inrättningarna förutsätter fakta. För närvarande finns sådana inte eller de är bristfälliga. På basis av revisionen är det t.ex. få ämbetsverk som känner till volymen för deras tjänstemäns övernattnings på hotell. När Hansel Oy gick in för att konkurrensutsätta hotellinkvarteringen i hemlandet år 2003 uppskattades antalet övernattningsdygn till ca 120 000, medan motsvarande uppskattning var 250 000 år 2006. En orsak till bristen på fakta är svårigheterna med att insamla dem.

Vid revisionen observerades vid vissa granskade ämbetsverk förfaringssätt som betraktades som goda. Vid Norra Karelens TE-central förekom per tjänstebil beräknade kostnadskalkyler, på basis av vilka man t.ex. kunde bedöma om det lönar sig att anskaffa en ny tjänstebil eller betala kilometerersättningar åt tjänstemannen. Vid utrikesministeriet var praxis för reseframställningar och reseförordnanden samt styrningen av och instruktionerna om resandet på god nivå. Som god betraktades den praxis vid finansministeriet att ministeriet förutsätter, att de personer som anskaffar ett stamkundskort för tjänsteresor, befullmäktigar ministeriet att av den som beviljar stamkundskortet få uppgifter om transaktionerna på medlemskontot.

Vid revisionen observerades mångahanda felaktigheter eller brister i frågor som anknyter till resandet. I det följande har uppräknats några exempel, som inte har ställts i viktighetsordning. Skriftliga eller elektroniska reseförordnanden hade använts i minskande antal. Resor till Bryssel hade i viss omfattning gjorts i business-klass. Till denna del gällde revisionen tre ministerier, mellan vilka rådde tämligen stora skillnader i fråga om vilken andel av dessa resor som hade gjorts i business-klass. De extremaste fallen var att vid samma ministerium en del tjänstemän alltid gjorde en sådan resa i business-klass, en del alltid i economy-klass. Insamlandet och användningen av poäng på medlemskonton i Finnair Plus- eller andra stamkundsprogram övervakades inte. I allmänhet hade dessa poäng använts på tillbörligt sätt för tjänsteresor, men i någon mån hade de föräldrars eller de hade använts för att höja reseklassen eller för privata resor. När betaltidskortet har använts, har staten inte fått den rabatt som VR Osakeyhtiö i övrigt beviljar staten. För användning av egen bil har betalats ersättning också när en tjänstebil hade funnits tillgänglig. I anskaffningen av tjänstebilar har lönsamheten inte alltid getts tillräcklig betydelse. Om inkvarteringstjänsterna inte hade kunnat betalas med voucher, hade resebyråerna inte av staten uppburit extra serviceavgifter, som staten år 2006 betalade nära 200 000 euro. Vidare hade slopandet av detta sätt att resa antagligen sänkt de priser, om vilka har överenskommit i ramavtalen om inkvarteringstjänster. Positivt var att revisionen visade att handläggningen av reseräkningarna vid ämbetsverken och inrättningarna som regel sköttes på ett adekvat sätt.

År 2006 fogades till lagen om statsbudgeten en 22 a §. Med stöd av den gavs en förordning av statsrådet och ett beslut av finansministeriet, som trädde i kraft i september 2006. Finansministeriets beslut förutsätter, att av statens resetjänster de flygtransporttjänster samt resebyråtjänster som anskaffas för resande i hemlandet och utomlands anskaffas som samordnad upphandling med utnyttjande av de ramavtal som har ingåtts av den samordnande upphandlingsenheten Hansel Oy.

Vid revisionen observerades, att före det ovan nämnda beslutet trädde i kraft, anskaffades vid ämbetsverken och inrättningarna resetjänster också direkt, trots att ifrågasvarande ämbetsverk eller inrättning hade anslutit sig till ramavtalet gällande dem. Resetjänster hade dessutom också anskaffats direkt utan konkurrensutsättning på den grunden, att enligt den föreskrift/instruktion som getts av finansministeriet 14.1.2005 förmånlighetsprincipen förutsätter att statens personal i synnerhet när den företar flygresor och utnyttjar inkvarteringstjänster alltid borde välja det billigaste till buds stående alternativet.

Revisionsverket gav på basis av revisionen åtta rekommendationer samt fem övriga förslag till åtgärder. Den viktigaste av dem är rekommendationen att staten gör upp en allmän resestrategi. Revisionsverket framhöll också vikten av

att statens ämbetsverk och inrättningar tillser att de ansluter sig till de konkurrensutsatta ramavtalen enligt finansministeriets med stöd av lagen om statsbudgeten givna beslut om samordnad upphandling inom statsförvaltningen, och att de tillämpar dessa avtal t.ex. när de anskaffar flygtransporttjänster.

En klar styrning av resandet samt elektroniska och centraliserade processer för hanteringen av resandet leder enligt revisionsverkets uppfattning till det mest lönsamma resultatet vad gäller till resandet anknutna kostnader för arbetstid, resetjänster m.m.